

ALS JIJ ER BENT

Nelly Schouw-Zaat

UwVerhaal, Den Haag

© Nelly Schouw-Zaat & UwVerhaal, Den Haag, 2025

Mobiel uitgever: +31 (0)6 149 88 056

E-mail uitgever: g.kochi27@gmail.com

Contactgegevens van Nelly Schouw-Zaat:

welbeschouwd@caiway.nl;

+31 (0) 0174 24 00 59; +31 (0) 6 402 474 24

ISBN: 978-90-79889-86-0; 9789079889860

INHOUD

Inleiding.....	4
HOOFDSTUK I. De emigratie	6
HOOFDSTUK II. Brieven schrijven	21
HOOFDSTUK III. Begin van het gezin	31
HOOFDSTUK IV. Muzikale emigraties.....	36
HOOFDSTUK V. Een eindeloze reis naar Turners.....	44
HOOFDSTUK VI. Contacten onderhouden	52
HOOFDSTUK VII. Moeders goede raad: blij zingen!	59
HOOFDSTUK VIII. Tien zorgelijke jaren	72
HOOFDSTUK IX. Ouders op reis naar Canada	80
HOOFDSTUK X. Een moeilijk jaar	90
HOOFDSTUK XI. Verder leven	95
HOOFDSTUK XII. Mooie bezoeken over en weer.....	108
HOOFDSTUK XIII. Droevige gebeurtenissen	120
HOOFDSTUK XIV. De erfenis van een emigrant	125
HOOFDSTUK XV. Leida's vroege herinneringen	134
HOOFDSTUK XVI. En hoe gaat het nu met Leida?.....	149
HOOFDSTUK XVII. Oorlog en vrede	158
HOOFDSTUK XVIII. 'Als jij er bent...'	172
Verantwoording.....	217

Inleiding

‘ALS JIJ ER BENT’

Dit is een boek van memorabele momenten en fragmenten, van heden en vooral van verleden. Een levensverhaal dus.

Leida Froklage-Zaat, mijn zus, geboren in 1928, heeft mij haar verhaal meegegeven na mijn bezoek aan haar in Canada, oktober 2023. Een tas vol brieven, mappen met foto's, geschiedenissen uit de familie van haar en haar man, wijlen Henk Froklage, had ik bij me in het vliegtuig, terug van Toronto naar Amsterdam. Eenmaal in dat vliegtuig had ik steeds het liedje uit onze jeugd in mijn gedachten dat Leida en ik in de week dat ik haar bezocht diverse keren hadden gezongen, zelfs op het moment van het afscheid. 'Als jij er bent voordat ik er ben' ging over de afspraak die je kunt maken als, schrik niet, de één eerder overlijdt dan de ander. Het luidt zo:

*'Hoog boven in de Hemel,
hoe fijn is het daar,
dan zien wij elkaar.
Als jij er bent voordat ik er ben,
kijk uit dan naar mij,
want ik kom erbij
Als jij er bent voordat ik er ben,
hou dan een plaatsje vrij'.*

Al die fragmenten uit Leida's levens herinneringen bevonden zich in de tas die onder mijn vliegtuigstoel stond. Ik besloot er een boek van te maken en het die naam te geven. 'Als jij er bent'. Leida was al lang bezig met al haar herinneringen en albums en verzamelmappen door te kijken. Wat moet je bewaren en wat niet? Het was geen vrolijk werk. Ze werd er verdrietig van, zo vertelde zij mij aan de telefoon in augustus 2023. Verdrietigheid ligt niet in Leida's dagelijkse aard. Ik besloot een weekje naar Canada te gaan om haar te helpen. Dankzij de dochter Elianne en schoondochter Yvette van mijn man Jac Schouw is dat mogelijk gemaakt. Die twee hebben mij vergezeld op de reis, regelden alles voor mij. We huurden gedrieën een huis en een auto. Het is een heerlijke belevenis geworden en de uren die ik samen met Leida doorbracht waren gezellig, vrolijk en

soms ontroerend en indrukwekkend. Leida was 94 jaar en ik 85 jaar. Wij zijn de enigen van ons gezin die nog in leven zijn. Het is dus niet vreemd dat je gaat zoeken naar je gemeenschappelijke jeugd jaren en alles wat je in latere jaren, als zussen, in je leven mee maakt. Zij in Canada en ik in Nederland.

Dit boek vertelt daar veel over. En ik vind het de moeite waard om een uitspraak van Leida tot leidraad te nemen. Zij zegt altijd aan het eind van onze telefoongesprekken. 'Ik ben dagelijks omringd geweest door veel liefde, ook nu ik oud ben. Maar wat hebben wij als gezin toch een fijne jeugd gehad'.

Leida en Nelly

Hoofdstuk I

DE EMIGRATIE

Leida en Henk emigreerden in mei 1952 vanuit Nederland naar Canada. Zij hadden er hun redenen voor. Henk Froklage was bekend met werken op een boerderij in Wieringen. Maar een eigen bedrijf beginnen,- dat was in Nederland een onbereikbaar ideaal. Leida had in de huishouding gewerkt bij veel verschillende mensen op tal van adressen. Ze kon goed naaien en had haar opleiding gehad bij de naaischool van mevrouw Van der List in Delft. Ze was als jonge vrouw enthousiast leidster van de welpen in Kwintshoeul, hield van volksdansen en kwam tijdens die volksdansen haar grote liefde, Henk Froklage, tegen.

Zij verloofden zich op een winterse dag. De datum 24 november was Leida's verjaardag. En ze maakten trouwplannen. De canon, zoals die hier staat afgebeeld, was een compositie van broer Nico die vanuit Gorinchem per post zijn stukje muziekpapier stuurde.

De tekst was 'De eerste stap naar 't volle leven. Moge het veel geluk u geven'. En dat was ook zo. Henk was inmiddels niet meer werkzaam in de koeienstal van de boer aan de Noordweg maar bij een melkhandel in Wieringen. Eigenlijk had hij, toen hij als jonge knaap met zijn ouders, zijn zus Wietske en zijn vier broers Jan, Bertus, Niek en André nog in de zuidwesthoek van Friesland woonde, graag jachtopziener of boswachter willen worden. Maar zijn gehoor bleek niet goed genoeg voor dit werk in Gods vrije natuur. Toen vader Froklage vanuit Steggerda in Friesland verhuisde naar Wieringen in het tuinbouwgebied het Westland werd het voor Henk dus werken bij een melkveehouder in Wieringen. Later verdiende hij een boterham met het rijden met de bakfiets van melkboer Salverda, door de Wieringse straten en de tuinderpaadjes in het buiten-

gebied, om melk en andere zuivel te bezorgen. Henk's Friese gevoel voor recht en vrijheid bracht hem er wel toe, lid te worden van de reservepolitie. Trots poseerde hij in zijn uniform voor de foto met Leida aan zijn zijde. Maar het is niet bekend of hij die rol ooit actief heeft vervuld.

Zijn moeder was jong overleden. De enige dochter in het gezin, Wietske Froklage, bestierde het huishouden in Wateringen. Zoals gezegd leek een eigen bedrijf in Holland niet voor Henk en zijn jongere broer Niek weggelegd. Dat bracht Henk op het idee om te gaan emigreren. Hij was niet de enige! In 1952, het jaar van hun emigratie, bereikte het aantal Nederlanders dat emigreerde het absolute hoogtepunt, namelijk 48.690 personen. Zij staken de landsgrens over naar landen als Australië, Nieuw Zeeland, Verenigde Staten en Latijns Amerika, Canada en Zuid Afrika. Henk Froklage had zijn keuze gauw gemaakt. Nederland was zeven jaar geleden in het voorjaar van 1945 bevrijd door de Canadese troepen. De Tweede Wereldoorlog was afgelopen en Nederland was nog maar net aan het herstellen van de ellende. 'Ik wil wat terug doen voor dat land Canada', zo was Henks redenering 'Ik wil daar gaan wonen en werken'. Leida respecteerde de keus van haar toekomstige echtgenoot, al was de gedachte aan afscheid nemen van Nederland en haar ouderlijk huis en familieleden, haar zwaar te moede.

De oom in Amerika

Toen de plannen voor emigratie werkelijkheid begonnen te worden schreef Moeder Zaat een brief aan Oom Evert Zaat in Amerika. Wie was die Oom? Het wordt tijd dat wij hem in dit boek bij zijn verre jonge hedendaagse familieleden Zaat in Nederland introduceren. Hij stamde af van Gerardus (Gerrit) Zaat, die geboren was op 21 december 1826 en in 1863 trouwde met Nellie van der Spek. Gerardus was boerenknecht in Wateringen. Zij kregen meerdere kinderen waarvan er twee later in de familiegeschiedenis een rol zouden spelen. Dat waren Gerardus Petrus die in Nederland bleef. Een zoon van deze Everardus Petrus was mijn Opa Piet Zaat, de vader mijn vader Kees Zaat. De ander, Everardus Evert emigreerde naar Amerika. De eerstgenoemde Gerardus (Gerrit) Zaat is dus de overgrootvader van zowel de familie in Amerika als die van Nederland. Petrus werd in 1870 bode in Voorburg. Hij vervoerde spullen per paard en wagen veelal tussen Delft, Den Haag en Voorburg. Deze vervoersonderneming is later een groot verhuisbedrijf geworden.

De andere zoon Evert trouwde en kreeg vier kinderen, onder

wie een dochter die Nellie heette, net als ik, Nellie Zaat. In 1907, aan het begin van de vorige eeuw, emigreerde deze Oom Evert met zijn gezin naar Amerika, waar hij in de noordwestelijke staat Washington aanvankelijk op een boerderij ging werken, maar later loodgieter werd. Het gezin woonde dichtbij Everett ongeveer een uur rijden ten noorden van Seattle. Zijn echtgenote overleed vrij jong en Evert trouwde opnieuw, dit maal met een weduwe van Ierse afkomst, genaamd Marie Markle. Het echtpaar kreeg nog meer kinderen. De eerder genoemde dochter Nellie Zaat trad in het klooster van de Zusters Dominicanessen en volgde een opleiding tot onderwijzeres. Jarenlang heeft zij in Seattle als non voor de klas gestaan. Haar zus Emma trad in bij dezelfde kloosterorde en haar kloosternaam was Zuster Joshua. Ik heb mijn naamgenote en oudtante Sister Francis zoals zij als non heette, enkele keren persoonlijk ontmoet. Een dochter uit het tweede huwelijk van Oom Evert was Catherine, die trouwde met Richard Cook. Catherine kreeg meerdere kinderen, onder wie dochter Rosemarie, die ongeveer twee jaar ouder was dan ik, Nellie. Over deze familie schrijf ik verderop in dit boek meer.

De reden waarom Moe Zaat een brief aan Oom Evert schreef was haar grote zorg dat haar dochter Leida ging emigreren naar Canada. Was dat wel verstandig? vroeg zij aan Oom Evert. En hoe zouden die twee jong getrouwde mensen zich kunnen vestigen als goede burgers en gelovige rooms katholieken? Oom Evert schreef zijn antwoord met goede raad. Hij was na jaren in de Verenigde Staten zijn afkomst en de Nederlandse taal nog niet vergeten.

‘Beminde nicht. In uw laatste brief schreef gij mij dat de oudste dochter verkering had met een jonge man en u vroeg mij mijn opinion te schrijven. Well here it is: Is hij een good catholic? Is hij een willing worker? Heeft hij een goed character? So ja, zeg niets. Liefde in een klein hutje is meer waard dan hoogmoed’.

Voor hun trouwdag kregen Leida en Henk van Oom Evert nog een persoonlijk waardevol advies: ‘Ga nooit naar bed zonder elkaar gezoend te hebben’. Toen zij eenmaal in Canada woonde en de Engelse taal beheerste heeft Leida jarenlang met de familie in Everett gecorrespondeerd. Ons gezin heeft veel aan deze verre familie te danken gehad.

Kees Zaat jr (midden) was op bezoek bij de toen 87 jaar oude tante Catherine. Links haar dochter Rosemarie.

Onze overgrootvader bode Zaat met zijn trouwe schimmel van Voorburg naar Den Haag.

Afscheid van Nederland

De dag naderde dat de emigratie van Leida Zaat en Henk Froklage werkelijkheid zou worden. Leida had het er moeilijk mee, zo bekende zij jaren later toen ze in Canada woonde en haar herinneringen op papier zette. In een brief schreef zij eens: 'Toen ik in 1952 vertrok voelde ik mij ongelukkig. Liever was ik in Nederland gebleven bij mijn familie en Henks familie. Maar het besluit van mijn man en mij stond vast. Bij elke handtekening in de emigratieprocedure in Nederland om ons plan voor te bereiden, dacht ik: 'nu kan ik nog terug'. Toch zette ik mijn handtekening. Op de dag dat wij samen de loopplank van het emigrantenschip op gingen, kon ik alleen maar denken: 'Nu kan ik niet meer terug! Ik heb geen spijt van mijn emigratie. Maar het afscheid was het moeilijkste wat ik ooit heb meegemaakt.'

De 7e mei 1952 was dan ook voor de families Froklage en Zaat een zware dag. Pa en Moe reisden per bus naar Delft en vandaar per trein naar Rotterdam. Een delegatie van beide families ging per fiets. Henk's broer Jan Froklage en diens vrouw Bep waren uit Wateringen gekomen. Van de Zaten waren Piet, Corrie, Kees, Jan en ik, Nellie. Vanuit Kwintsheul reden wij over allerlei binnendoorwegen en ik herinner mij dat wij in het dorpje Kethel onder Vlaardingingen een toom kippen de stuipen op het lijf joegen. De beestjes kuierden in alle rust over de weg en waren niet gewend aan een peloton fietsers. Het weer was tijdens die fietstocht koel maar gelukkig droog, in tegenstelling tot een paar dagen tevoren toen op de trouwdag van Leida en Henk een zwaar onweer losbarstte. Ik kom daar straks op terug. Wij vonden de haven in Rotterdam waar het emigrantenschip 'De Waterman' klaar lag. Het moment van afscheid was emotioneel. Leida en Henk stapten de loopplank op en verschenen even later aan de reling. Ze waren gelukkig goed zichtbaar tussen vele duizenden andere emigranten. De trossen werden losgemaakt en langzaam werd de afstand tussen het havengebied en het schip groter en groter. Het gaf een gevoel van verscheurdheid. De achterblijvende familieleden aanvaardden de terugtocht naar huis. Hoe wij ons voelden nadat wij thuis in Kwintsheul waren, heb ik beschreven in de inleiding van het boek 'Hoe zij uit Nederland vertrokken' (oktober 2023). Een fragment.

Mannen huilen niet. Het was in onze jeugd een ongeschreven wet dat mannen hun tranen bedwongen. Maar een volwassen man kan wel degelijk verdriet hebben. Daarvan was ik mij bewust toen ik een jaar of veertien was. Eenmaal thuis na de tocht naar Rotterdam

was de stemming bedrukt. Mijn moeder zat met tranen in haar ogen aan de keukentafel. Mijn vader liep plotseling naar buiten. Ik was ongerust en liep achter hem aan. Buiten bij de schuur zag ik hem huilen. Zijn oudste dochter, mijn zus, was die morgen vertrokken naar Canada en wij hadden haar en haar man vanaf de kade uitgewuifd. Ik begreep het verdriet van mijn ouders en mijn broers en zus ineens in volle omvang’.

Pa Zaat als dichter

Eind 1951, een half jaar voordat Henk en Leida vertrokken, schreef Pa Zaat een Sinterklaasgedicht voor die twee. Pa maakte als dichter rijmen en liedjesteksten voor alle mogelijke gelegenheden. Hij schreef die in zijn kloeke ronde handschrift, met zijn Parker vulpen die steeds gevuld was met inkt uit het potje met vulpeninkt dat bovenop een kastje in de voorkamer stond. Een fragment uit het gedicht:

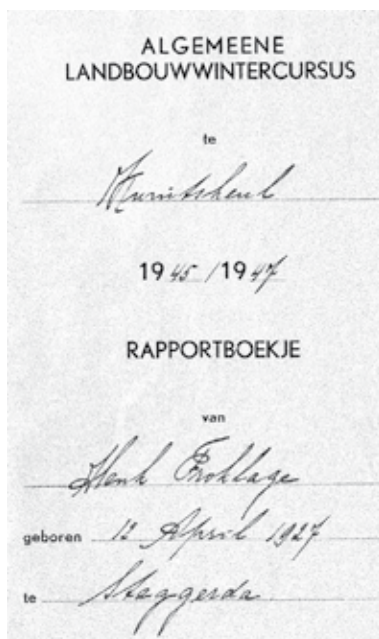
*Zou het voor 't laatst zijn, Henk en Leid,
dat jullie in de Sint Nicolaastijd
met al z'n leuk geheimzinnigheden
in eigen kring maakte mede?
Gaan jullie werkelijk het proberen,
naar 'n ander land te emigreren?
Tja, 't wordt benauwd hier in de lande.
En o! 't Is werkelijk geen schande
wanneer je zulke plannen maakt
en naar een betere toekomst haakt.
Geen mens zal ook je 't kwalijk nemen
dat je zó oplost de problemen.
Denk jullie alstublieft nou niet,
dat 't ouderpaar zo graag dat ziet.
Niks hoor! o jeminé. Ze zouën,
jullie allen bij zich willen houën.
Maar nu die taak zo eenmaal ligt,
willen ze in een zaak van zulk gewicht
zich tonen niet als tegenstander.
Jullie bent ons lief hoor, als geen ander.
Maak je die reis ver overzee,
je krijgt onze ouderzegen mee!*

Emigratie is iets moeilijks, eigenlijk is het een levenslang durend proces. Het begint bij een idee: zou dat iets voor ons zijn,- verhuizen naar een ander land? Met een andere cultuur, andere taal en eetgewoonten, klimaat, een samenleving waarin je je thuis moet gaan voelen. Het begrip 'thuis' hangt zo sterk samen met je afkomst, het dorp of de stadswijk waar je woont, vrienden die je al kent vanaf je jeugd. De honderdduizenden Nederlandse emigranten, die in de jaren tussen 1948 en 1960 op de boot of in het vliegtuig stapten, waren vol goede moed en hadden genoeg vertrouwen om die stap te wagen. Ze hadden zich voorbereid, waren op Engelse les geweest, zodat zij zich enigszins in de taal konden redden. Nederland bood hen in die jaren weinig perspectief. De regering vond het prima dat zoveel mensen het land uitgingen. Het was al vol genoeg! Andere landen konden meer ruimte bieden en men kende daar geen woningnood zoals in Nederland. Er was elders meer werkgelegenheid voor wie van aanpakken hield. De echte opbouw van Nederland na de Tweede Wereldoorlog was nog maar net begonnen. Het duurde bijvoorbeeld vijftien jaar voordat in het Westland de tuinbouwgebieden langs de kust weer functioneerden, nadat honderden hectaren verwoest waren door de bouw van de Atlantik Wal. Elders in Nederland was het anders. Daar draaiden in 1955 de scheepsbouw en de industrie op volle toeren, de DAF trucks bevolkten de wegen. Mensen kochten eerst een bromfiets, later een auto. Nog altijd wordt er geëmigreerd. Recente cijfers wijzen uit dat per jaar zo'n 138.000 Nederlanders de grens oversteken. Niet meer naar heel ver weg, veelal binnen Europa.

Leida en Henk waren inderdaad vol vertrouwen en verlieten de boot in de haven van Quebec, Canada. Daar deed Leida meteen brieven op de post die zij tijdens de zeereis had geschreven aan familie en vrienden. Er volgde nog een reis naar hun woonadres in West Ontario: Turners was hun eerste woonplaats. Hun inboedel kwam pas drie maanden daarna in een container. Er was een klein huisje voor hen op een boerderij, ver van de bewoonde wereld. Henk ging daar werken als boerenknecht. Gelukkig was het voorjaar in Canada in aantocht. De lente duurt daar kort, na een veelal lange koude en strenge winter. Er was dus veel werk te doen en Henk stroopte de mouwen op.

Bladerend in de papieren die Leida uit die eerste jaren nog bewaard heeft kwam ik er achter hoe die voorbereiding voor emigranten in Nederland er ongeveer uitzag. Men meldde zich bij de Canadese ambassade in Den Haag of bij een emigratiekantoor. Er moest een lange lijst met vragen worden beantwoord. Leeftijd, ge-

zindte, gezondheid, erfelijke ziekten in de familie, inenting, vakopleiding,- dat alles moest naar waarheid worden ingevuld. Henk had in de jaren 1945 tot 1947 de 'Algemeene landbouwwintercursus' in Kwintsheul gevolgd. Op het lesrooster stonden de volgende vakken: natuurkunde, scheikunde, kennis van de grond, grondbewerking en verbetering, plantkunde, plantenteelt, dierkunde, veeteelt en zuivelbereiding. Hij haalde prachtige cijfers, louter achten en negens en voor scheikunde zelfs een 9 ½! Het diploma werd hem op 2 april 1947 overhandigd door de rijks landbouw consulent. Ongetwijfeld zijn die vakken Henk Froklage in zijn latere loopbaan van nut geweest. Hij werd in Canada geen boer, maar stoffeerder. Maar zijn groenten- en fruittuin was zijn lust en zijn leven. Een jaar vóór zijn emigratie behaalde Henk bovendien in Den Haag het diploma Algemene Handelskennis en het Middenstands Diploma. Met die papieren op zak kon hij de Canadese autoriteiten wel onder ogen komen.

Rapport Henk: Algemene landbouw wintercursus 1945-1947

Toegelaten tot het tweede leerjaar
op 21 September 1951

Het Hoofd van den cursus
[Handwritten signature]

Uitgereikt een diploma met
zeer heb macht

aan het einde van het tweede leerjaar.
Houtboord, den 1sten April 1952

De Rijksinspectie
[Handwritten signature]

TWEEDE LEERJAAR

VAKKEN	CIJFER
Natuurkunde	
Scheikunde	
Kennis van den grond	
Grondbevechting en -verbetering	
Plantkunde	
Plantenziekten	
Dierkunde	
Veearts	
Zoötherapie	
Veevoeding	
Bevechtingsleer	
Aantal overnamen	
Opmengingen	

Het Hoofd van den cursus
[Handwritten signature]

Cijferlijst

Henk had in zijn jonge jaren wel tuberculose gehad. Daarvoor is hij een aantal maanden in het Sanatorium 'Berg en Bos' in Bilthoven opgenomen geweest. TBC was in die tijd een gevaarlijke en besmettelijke longaandoening. De organisatie 'Herwonnen Levenskracht' zette zich in om door middel van financiële acties deze ziekte behandelbaar te maken voor mensen uit allerlei rangen en standen. Henk Froklage is volledig hersteld. Het had geen invloed op zijn emigratieprocedure. Leida kon aan de emigratie-ambtenaren haar diploma tonen dat zij in maart 1952 kreeg uitgereikt van de Katholieke Pedagogische School in Delft. Op haar diploma stond dat zij de cursus geheel en met goed gevolg had doorlopen met vakken als praktische pedagogiek, pedagogische hygiëne en leken-ascese in het seizoen 1951/1952. Toen Leida, tien jaar na haar aankomst in Canada, als conciërge aan een school in Cambridge kwam te werken kwamen die pedagogische lessen haar misschien wel goed van pas. De leerlingen wisten haar te vinden als zij met hun puberproblemen bij haar aanklopten en zij hen de koers wees die zij moesten gaan. Veel eerder, aan het eind van de Tweede Wereldoorlog gingen Leida en haar buurmeisje, tevens hartsvriendin Riet Reincke elke donderdag naar Delft om naailessen te volgen bij mevrouw Van der List aan de Oude Langendijk. Die naaikunst is haar in haar latere leven altijd zeer tot nut geweest. En de unieke vriendschap met Riet Reincke bleef onverflauwd. De twee kleuters speelden samen in de box. En nu zij allebei 95 jaar zijn bellen ze elk jaar elkaar op de verjaarda-

gen op om wat Riet Ammerlaan- Reincke in haar huis Berkel noemt 'Ouwe koeien uit de sloot te halen'.

Diploma Leida Katholieke Pedagogische School Delft maart 1952.

'Alleluja heeft geklonken'

Aan de reis naar Canada ging een periode van voorbereidingen vooraf. De trouwdag werd vastgesteld op zaterdag 3 mei 1952 met een huwelijksmis in de rooms katholieke Sint Andreaskerk in Kwintsheul. Het jonge paar was al eerder voor de Burgerlijke Stand getrouwd en hun dag van 'aantekenen' was op Paaszaterdag, begin april. Dat was het einde van de Vastentijd, de periode van zes weken voor Pasen. Bruiloften mochten van de Kerk in de Vastentijd niet plaatsvinden. Deze periode was officieel op Paaszaterdag om 12.00 uur afgelopen. Er was dus die zaterdagavond een klein feestje op gepaste wijze ter ere van het aantekenen van het bruidspaar. 's Morgens waren in de parochiekerk nog de plechtigheden van Paaszaterdag uitgevoerd, onder meer het maken van wijwater. Iedereen ging met een emmer of een flinke kan naar de kerk om wijwater te halen, genoeg voor een heel jaar.

Pa Zaat deed aan dat oude gebruik van harte mee, maar er

was nog wel een restje gewijd water van het afgelopen jaar overgebleven. Het gaf geen pas om dat zomaar door de afvoer weg te gooien. Pa besloot dat de kippen het maar moesten opdrinken. Dat gebaar resulteerde in een canon die broer Nico als drinklied op muziek zette, waarbij deze zich liet inspireren door het bekende Alleluja uit het oratorium The Messiah van Händel. De tekst luidde zo:

‘Alleluja, heeft geklonken. ’t Pluimvee heeft het laatste wijwater opgedronken. Geef ons als ’t gerieft, iets sterkers alstublieft’

Op 3 mei, de dag van het kerkelijk huwelijk, was het ’s morgens fris maar droog weer. Henk Froklage, de bruidegom, meldde zich aan de voordeur bij Heulweg 94 in Kwintsheul. Leida kreeg twee bruidsboeketten, een met witte bloemen en een met rode bloemen, voornamelijk anjers. Dat was een speciaal verzoek van Leida. Na de huwelijksinzegening door kapelaan Sikking, aalmoezenier van de welpen in Kwintsheul, bracht Leida het witte boeket, teken van onschuld bij het Mariabeeld. Daar lag het rode boeket, met de kleur van de liefde, voor haar gereed. Dat nam zij mee in haar nieuwe status, haar huwelijk. Mariken Zaat, 4-jarig dochtertje van Nico Zaat en Grada Span en oudste kleinkind van Pa en Moe Zaat, was bruidseisje. Zij droeg een schattig wit lang jurkje met een lichtpaarse ceintuur en had natuurlijk ook een klein boeketje bloemen. Ze had de zorg om de sluier van de bruid te dragen. Leida had haar eigen bruidsjapon genaaid van witte satijnachtige stof met ruches langs de sleep en de mouwen. Uiteraard met een tasje, handschoenen en een kroontje met witte bloemen waaraan de sluier was bevestigd. Per auto werd het bruidspaar naar de kerk gereden.

Pa was jarenlang lid van het parochiekoor en had als zodanig menige trouwmis in de kerk zingend begeleid. Of, zoals hij zelf na afloop thuis zei: ‘We hebben d’r weer twee aan elkaar gezongen’. Dit keer zat de vader van de bruid niet op de zangzolder, maar op de eerste bank in de kerk. In het middenpad naast de banken stond een lange rij welpen in uniform met de leidsters erbij opgesteld als een erehaag voor hun leidster Leida Zaat. Een van hen was Han van der Goes, Arie.zoon, misschien een jaar of 8 oud. Hij stond naast de bank waar Pa Zaat zat. Vermoedelijk had de jongen de dag tevoren bruine bonen met uien gegeten. Vader Zaat vertelde na afloop dat die kleine jongen van Van der Goes van tijd tot tijd een wind liet, die de geur van wierook in de kerk ruim oversteeg. Overdrijven was Pa niet vreemd.

Het welkomstlied bij de binnenkomst van het bruidspaar in de feestzaal was op de melodie van het Friese volkslied, - een eerbetoon aan de Friese afkomst van Henk. Vader Froklage zong het lied dan

ook uit volle borst mee. Pa Zaat had de tekst van het welkomstlied gedicht. Hier volgt het eerste couplet:

*Veel van deez ' dag zal voor je wel vervagen,
maar levenslang zal in je geest toch staan
en in je huwelijksleven met je dragen,
de schone indruk heden ondergaan.
Leida en Henk, hartelijk welkom vandaag.
't Bootje van jullie stak heden van wal.
Ouders, broers, zussen, zij wensen heel graag,
dat het heel goed gaan je zeker zal.*

3 mei 1952. Bruidspaar Leida en Henk, bruidsmeisje Mariken Zaat

Bij de pastoriendeur. Mariken Zaat had de zorg voor de sluier van de bruid.

Er was een koffietafel, gevolgd door receptie waarop velen uit Wateringen en Kwintsheul hun gelukwensen kwamen aanbieden. Buren uit Kwintsheul en Wateringen, tantes en ooms van beide kanten uit Delft en omgeving waren er ook, evenals de Froklages en de familie Mooijman Tante Suus en Oom Piet. De welpen waren aanwezig en hadden een voordracht. Het feestprogramma mocht die dag niet te lang duren. Het was zaterdag 3 mei. De volgende dag was officieel de datum van Dodenherdenking, maar het was in Nederland niet gepast om dit op zondag te doen. Dat zou ten koste gaan van de zondagsrust. Dit keer was het dus op 3 mei. Dat betekende dat het feest om 20.00 uur afgelopen moest zijn. Dat was het tijdstip van de twee minuten stilte. Het waren strikte orders waaraan mevrouw Schalke de kokkin van het Verenigingsgebouw zich moest houden.

Het diner werd dus tijdig opgediend. Familieleden van bruid en bruidegom hadden zelf menukaarten gemaakt in de vorm van papieren bloemen. Op elk blad van die bloem stond een gerecht. Onder meer kalfoesters. Jan Zaat vergiste zich toen hij het had over 'die lekkere kalfoesters'.

'Zeer veel dank voor dat kleine beetje shag'

Natuurlijk moest er toen ook nog een levensloop voorgedragen worden. Het werd een toneelvoorstelling van de broers Froklage en Zaat. De Froklages waren Canadese cowboys en de Zaten waren Canadese Indianen. Bij een kampvuur op het toneel bespraken zij de op handen zijnde komst van weer nieuwe Canadezen uit een vreemd land. Er werd druk aan vredespijpen gelurkt en er ging steeds een pakje shag van hand tot hand om die pijpen opnieuw te vullen. Nico ging geheel in zijn rol op en sprak op plechtige Indianentoon: 'Zeer veel dank voor dat kleine beetje shag...' Natuurlijk was er ook muziek. De Zaten grepen hun gitaar, viool, fluiten en zo en André Froklage was vaardig op de ukelele.

In de middag was het weer omgeslagen en brak een zwaar onweer los. Mariken, het bruidsmisje zat bij broer Aat Zaat achterop de fiets en Aat kwam ten val in dat slechte weer. Mariken moest met een bloedend been door de dokter worden behandeld. Haar dag was geen feestdag meer. Maar het onweer had ook het leegstaande huis van de familie Zaat getroffen. 's Avonds bij thuiskomst merkten wij het pas. De bliksem had alle elektriciteitsstoppen doen doorslaan. Gelukkig was er geen brand, maar de stroom was volledig weg gevallen. Het bruidspaar Henk en Leida moest die avond bij het licht van een kaarsje naar bed voor hun eerste bruidsnacht. O, la la... En de volgende dag, zondag 4 mei, waren Piet en Kees, de twee techneuten van de familie, uren lang bezig met het trekken van nieuwe kabels in de elektriciteitsleidingen. Op woensdag 7 mei begon de huwelijksreis van het jonge paar. Stel je daar niet teveel van voor! De reis met een emigrantenschip 'De Waterman' had weinig met romantiek te maken. Mannen en vrouwen sliepen op die enorme boot gescheiden. Als zij niet zeeziek waren ontmoetten Leida en Henk elkaar overdag op het dek. Daar waren zij nooit alleen. Maar ach...je bent jong en je gaat samen de toekomst in. Het zou ooit toch wel eens goed komen.

Henks broer Niek Froklage en zijn verloofde Lien Tangel hadden eveneens plannen om naar Canada te emigreren. Hun aanvraag om de oversteek te wagen was al in behandeling toen Leida en Henk

trouwden en enkele dagen daarna vertrokken. Niek had voor die trouwdag van zijn broer en schoonzus een mooi gedicht op briefpapier geschreven en die aan hen overhandigd. Het gedicht luidde als volgt:

’De toekomst ligt open, de akker geploegd. Jullie zijn degenen voor het werk gezwogen. Treed aan dan en werkt aan hetgeen voor u ligt. Houdt Hem die u sterkt steeds in het gezicht. Dan zullen de bloemen die u mag verwachten de God van U roemen, ook in tijden van smachten.’